

тісно пов'язано із сучасним морально-етичним вихованням підростаючого покоління, із сучасними підходами, методами, способами та формами християнського виховання молоді в Україні. До перспективної тематики подальших наукових пошуків можна віднести питання порівняльного аналізу змісту, форм та методів християнського виховання підростаючого покоління в Київській Русі та сучасній Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карагодін В.М. Проблема морального виховання у педагогічній думці 4-11 століть: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / В.М. Карагодін. – Тернопіль, 1997. – 177 с.
2. Тхоржевська Т.Д. Православне виховання в історії педагогіки України / Т.Д. Тхоржевська // Монографія. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Фенікс, 2008. – 432 с.

Дерев'янко І.В.

МЕТОДЫ И ФОРМЫ ОРГАНИЗАЦИИ ХРИСТИАНСКОГО ВОСПИТАНИЯ ВО ВРЕМЕНА КИЕВСКОЙ РУСИ (VIII-XV ВЕКА)

В статье осуществлен анализ методов и форм организации христианского воспитания подростков во времена Киевской Руси (VIII-XV века), их влияния на формирование личности христианина-подростка, влияния на его христианское сознание через семейное воспитание и через церковное образование.

Ключевые слова: христианское воспитание, методы, формы, моральные качества, подростки, христианское образование.

Derevyanko I.V.

THE RESEARCH OF THE METHODS AND FORMS OF THE TEENAGERS' CHRISTIAN UPBRINGING IN THE KYIVAN RUS (VIII-XV CENTURIES).

The article deals with the pedagogical analysis of the forms and methods of the teenagers' Christian upbringing in the Kyivan Rus (VIII-XV centuries) as well as their influencing the cultivation of the personality of the Christian teenager and his Christian consciousness by means of the family upbringing and the Christian education.

Key words: Christian upbringing, methods, forms, teenagers, moral qualities, Christian education.

УДК 364.4 – 053.2

Діденко А.М.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ: ДО ЕТИМОЛОГІЇ ПИТАННЯ

У публікації розкрито зміст і виявлено форми соціального захисту дітей в сучасній Україні. Висвітлено сутність поняття "соціальний захист дітей" та визначено основні види соціального захисту дітей в Українській державі кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Ключові слова: гуманізація, соціальний захист, права дітей і молоді.

Сучасна стратегічна мета інтеграції України до складу Європейського співтовариства потребує удосконалення системи захисту прав і свобод людини, демократизації всіх складових суспільного життя, економічного зростання та забезпечення механізмів й умов створення матеріального і духовного добробуту населення. Найважливішим аспектом цієї проблеми, віддзеркаленням місця людини, а зокрема й дитини, у системі державної політики є стан її соціального захисту та надання соціальних гарантій.

Проблема захисту й збереження фізичного, психічного та соціального здоров'я молодого покоління сьогодні вирішується як на міжнародному, так і на державному рівні. Багато уваги приділяється дитячій та молодіжній політиці, що передбачає створення

соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для життєвого самовираження, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу.

Основними нормативно-правовими актами, що складають базу захисту прав дітей і молоді, є: Декларація прав дитини (1959); Конвенція ООН про права дитини (1989); Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей (1990); Декларація про загальні основи державної молодіжної політики в Україні (1992); Закон України "Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні" (1993); Конституція України (1998) тощо.

Мета публікації – розкрити зміст і виявити форми соціального захисту дітей у сучасній Україні. Відповідно до мети нами поставлені такі завдання: 1. Висвітлити сутність поняття "соціальний захист дітей"; 2. Визначити основні види соціального захисту дітей в українській державі кінця ХХ - початку ХХІ ст.

Починаючи з середини ХХ ст., виникає й активно використовується у міжнародно-правових актах термін "соціальний захист". Появу і широке застосування даної дефініції можна пояснити кардинальними змінами соціальної політики зарубіжних країн після Другої світової війни, що дало розуміння необхідності систематизації різноманітних інститутів соціальної сфери.

Слід відзначити, що поняття "соціальний захист" на сьогодні є одним з найбільш дискусійних питань права соціального забезпечення. В різні часи його досліджували: В. Андреєв, В. Аралов, Н. Болотіна, І. Гуцин, Л. Забелін, М. Захаров, Е. Мачульська, М. Полупанов, І. Сирота, В. Шайхатдинов та ін. У працях указаних авторів спостерігаємо різне розуміння поняття "соціальний захист".

Так, за переконанням Е. Мачульської та Ж. Горбачової, у широкому сенсі під соціальним захистом розуміють діяльність держави, спрямовану на забезпечення процесу формування і розвитку повноцінної особистості, виявлення і нейтралізацію негативних факторів, які впливають на особистість, створення умов для самовизначення й утвердження в житті. У вузькому сенсі – як сукупність законодавчо закріплених економічних і правових гарантій, що забезпечують дотримання найважливіших соціальних прав громадян і досягнення соціально-прийняттого рівня життя [3, с.3].

Інший дослідник, І. Сирота, зазначає, що поняття "соціальний захист" входить до функцій держави та означає комплекс заходів матеріальної підтримки непрацездатних, найменш захищених громадян [5, с.10].

У ході публікації ми розділяємо погляди В. Шайхатдинова, що поняття "соціальний захист" охоплює діяльність держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, підприємств по створенню сприятливого для людини навколишнього середовища, охороні материнства і дитинства, наданню допомоги родині, охороні здоров'я громадян, їх професійній підготовці, забезпеченню зайнятості населення, охороні праці, регулюванню заробітної плати і доходів населення, забезпеченню громадян житлом, регулюванню права власності громадян, матеріальному обслуговуванню і забезпеченню непрацездатних й інших нужденних у соціальній підтримці громадян [8, с. 5].

Ми погоджуємося з думкою дослідниці Є. Хапланової, що розмаїття підходів стосовно вказаного терміну зумовлено кількома чинниками: 1 – певна новизна цієї категорії для національної науки і практики; 2 – актуальність питань, пов'язаних із соціальним захистом населення; 3 – відсутність нормативного визначення терміну [6, с. 435].

Отже, соціальний захист громадян, зокрема й дітей до досягнення ними повноліття, нерозривно пов'язаний з соціальною функцією держави.

Починаючи з 30-х років ХХ ст., права дітей та їх захист викликають пильну увагу міжнародного співтовариства. Так, у 1924 році Ліга Націй приймає Женевську декларацію прав дитини, що розглядає права дітей переважно в контексті заходів, які необхідно

прийняти по відношенню до рабства, дитячої праці, торгівлі дітьми та проституції неповнолітніх.

У Загальній декларації прав людини наголошується, що "дитина внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи і належний правовий захист як до, так і після народження", через це діти повинні бути об'єктом особливого захисту і допомоги.

У 1959 році ООН приймає Декларацію прав дитини, де проголошуються 10 соціальних й правових принципів щодо захисту і благополуччя дітей на національному та міжнародному рівнях. Її основна теза – "людство зобов'язане давати дитині краще з того, що воно має". Декларація закликає батьків, окремих осіб, неурядові організації, місцеву владу й уряд визнати викладені в ній права і свободи.

У 1989 році Генеральна Асамблея ООН одногосно приймає Конвенцію про права дитини (в Україні набула чинності з 27.09.91). Конвенція містить 54 статті, що враховують практично всі моменти, пов'язані з життям і становищем дитини в суспільстві. Конвенція вперше у світовому співтоваристві проголошує дитину повноцінною і повноправною особою, самостійним суб'єктом права, визначає права дітей, що відображають повний комплекс громадянських, політичних, економічних і культурних прав людини. Положення Конвенції зводяться до чотирьох вимог, що мають гарантувати дотримання основних прав дітей, а саме: виживання, розвиток, захист і забезпечення активної участі в житті суспільства.

Відповідно до Конвенції, дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за національними законами не встановлено більш ранній вік досягнення повноліття.

З метою координації дій, пов'язаних із виконанням Конвенції ООН про права дитини і Всесвітньої декларації про виживання, захист і розвиток дітей, було видано Указ Президента України "Про національну програму "Діти України" (18.01.96). Її призначення – забезпечення права кожної дитини народитися здоровою, вижити і мати умови для всебічного розвитку, бути надійно соціально і психологічно захищеною.

На думку дослідниці С. Чернети, соціально-правовий захист дітей та молоді визначається законодавством України як один із основних напрямів державної політики щодо соціального захисту населення, тому має передбачати необхідність багатосекторальної діяльності, залучення до неї держави, громади, некомерційних та комерційних неурядових організацій та індивідуумів [7, с.57].

В Україні закладено правові та інституційні основи нової системи соціального захисту, що характеризується такими рисами:

1) конституційне право громадян на соціальний захист і встановлено державні гарантії його здійснення;

2) нове соціально-захисне законодавство, що передбачає юридичний механізм надання соціальних грошових виплат і соціальних послуг саме у певних випадках, які за міжнародно-правовою практикою отримали назву "соціальні ризики";

3) системний характер правових актів, спрямованих на захист громадян від негативних наслідків настання соціальних ризиків [1].

Так, поняття "соціальний захист" відображене у ст. 46 Конституції України: громадяни мають право на соціальний захист, який включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також: у старості та інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також: бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, створення мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [2].

Згідно зі ст. 51 Конституції сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених

батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійну діяльність щодо дітей (ст. 52) [2].

В Основах законодавства про охорону здоров'я низкою статей (57 - 66) встановлені гарантії охорони здоров'я матері та дитини. У розділі XIII Кодексу законів про працю зазначено, що особи віком до 18 років у трудових правовідносинах користуються певними пільгами стосовно збереження їхнього здоров'я. У розвиток конституційних гарантій прийнято Закон України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" (у редакції Закону від 22 березня 2001 р. № 2334-ІІІ) [58]. Цей Закон відповідно до Конституції України встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми в загальній системі соціального захисту населення.

Відзначимо, що заходи соціального захисту передбачають як пасивні, так і активні дії щодо підтримки доходів. Пасивними заходами є соціальна допомога, активними – соціальне страхування, лікування і профілактика хвороб, сприяння здобуттю освіти й підвищенню кваліфікації [1, с. 175-177].

У фінансовому плані система соціального захисту в Україні складається з трьох джерел: фондів соціального страхування, державного бюджету, недержавних джерел.

Система соціального захисту ґрунтується на таких принципах, як: всезагальність, доступність, різноманітність видів забезпечення, адекватність рівню розвитку економіки країни. Слід відзначити, що сучасна система соціального захисту спрямована на задоволення специфічних потреб окремих груп населення, що змінюються в часі й просторі.

Таким чином, сьогодні в Україні значна увага приділяється становищу дітей, їхньому соціальному та правовому захисту, а також створенню умов для фізичного, інтелектуального й духовного розвитку, майбутньої повноцінної життєдіяльності. Отже, соціальний захист дітей є одним з інститутів, який забезпечує дотримання конституційних прав і свобод громадян, які не досягли 18-річного віку. Видами соціального захисту дитячого населення є: грошові виплати; натуральна допомога; пільги; медична допомога; лікарські засоби, інші види медичного призначення, технічні засоби реабілітації; соціальне обслуговування.

Провідним аспектом соціального захисту дитинства сьогодні є максимальне врахування інтересів дітей в умовах соціально-економічних труднощів, пережитих Українською державою впродовж останніх років. Особливого значення у цьому контексті набуває допомога соціально незахищеним дітям та дітям з групи ризику, що може стати предметом подальших наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми / Н.П. Борецька. – Донецьк: Янтра, 2001. – 352 с.
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К., 1996.
3. Мачульская Е. Е., Горбачева Ж. А. Право социального обеспечения / Е. Е. Мачульская, Ж.А. Горбачева. – М., 1998. – 278 с.
4. Потопахіна О. М. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: поняття та види / Потопахіна О.М. // Уч.зап. Тавр. нац. ун-та ім. В.И. Вернадского : Серія "Юридические науки". – Т. 23 (62). – 2010. – № 2. – С. 113 – 123.
5. Сирота И. М. Право социального обеспечения в Украине / И. М. Сирота. – Х. : Одиссей, 2004. – 384 с.
6. Хапланова Є. М. До визначення поняття "соціальний захист осіб похилого віку" / Є.М. Хапланова // Форум права : електрон. наук. фахове вид. / ХНУВС. – 2008. – № 1. – С. 434 – 438.

7. Чернета С. Ю. Засади соціально-правового захисту дітей та молоді: законодавче забезпечення / С.Ю. Чернета // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2009. – № 20. – С. 54 – 58.
8. Шайхатдинов В. Ш. Право социального обеспечения в России / В. Ш. Шайхатдинов. – Екатеринбург, 1996. – 198 с.

Диденко А.Н.

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ДЕТЕЙ: К ЭТИМОЛОГИИ ВОПРОС

В публикации раскрыто содержание и выявлены формы социальной защиты детей в современной Украине. Освещены сущность понятия "социальная защита детей" и определены основные виды социальной защиты детей в Украинском государстве конца XX – начала XXI века.

Ключевые слова: гуманизация, социальная защита, права детей и молодежи.

Didenko A.M.

CHILD WELFARE: TO ETYMOLOGY OF ISSUE

The article revealed the content and form of child welfare in modern Ukraine. Article deals with the essence of the concept of "child welfare" and the main types of child welfare in the Ukrainian state late twentieth and early twenty-first century.

Key words: humanization, social protection, the rights of children and youth.

УДК 37.018.5(470+571)"18/19"

Єфімова О.В.

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У КАДЕТСЬКИХ КОРПУСАХ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.)

У статті здійснено історико-педагогічний аналіз проблеми формування особисті у військових навчальних закладах України (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.), насамперед у кадетських корпусах. Проаналізовано специфіку військового, розумового, фізичного та громадянсько-патріотичного виховання у цих навчальних закладах.

Ключові слова: військово-учбові заклади, кадетський корпус, кадет, особистість.

Наукове вирішення сучасних завдань з удосконалення підготовки спеціаліста військового профілю у відповідних навчально-виховних закладах в Україні неможливе без урахування досвіду минулих поколінь. Особливий науковий інтерес представляє вивчення учбового процесу формування цілісної особистості в перших таких учбових закладах, створених на території українських губерній Російської Імперії, де стала реальністю ідея створення інститутів надчального військового виховання, розроблені організаційні та теоретико-методичні основи їх функціонування, втілені своєрідні форми суспільного виховання юнаків.

Як показав аналіз історико-педагогічних джерел, історія кадетських корпусів з часу їх виникнення і до початку ХХ ст. знайшла відображення в оглядах і нарисах дореволюційних істориків В.Ф. Грекова, М.С. Лалаєва, П.В. Петрова, Н.А. Соколова та інших. В історіографії сучасного періоду спостерігається зростання інтересу вчених і педагогів до методики, навчання й виховання в навчально-виховних закладах військового профілю в дореволюційній Росії. Опубліковані роботи А.Г. Кавтарадзе, П.А. Бученкова, А.І. Каменєва, А.А. Буравченкова, В.А. Скоробогатова, В.В. Задорожного, С.В. Волкова, Ю.А. Галушко, А.А. Колесникова, А.М. Лужникова, М.А. Машкіна, В.І. Харламова, В.М. Крилова, А.А. Михайлова та інших, в яких історики звернули увагу на необхідність більш активного використання досвіду роботи в навчально-виховних закладах військового профілю в справі підготовки військових кадрів. Е той же час, незважаючи на велику